

Nhận diện một số nguyên nhân đặc biệt của đột quỵ thiếu máu cục bộ

Nguyễn Bá Thắng

Bệnh viện Đại học Y Dược TP. Hồ Chí Minh
Bộ môn Thần kinh, Đại học Y Dược TP. Hồ Chí Minh

TÓM TẮT

Đột quỵ thiếu máu cục bộ là dạng đột quỵ phổ biến nhất, chiếm 80 đến 85% các trường hợp đột quỵ. Việc xác định nguyên nhân đột quỵ có vai trò quan trọng trong định hướng điều trị và dự phòng tái phát. Ngoài ba nhóm nguyên nhân chính là xơ vữa động mạch lớn, lấp mạch từ tim, và bệnh lý động mạch nhỏ, còn nhiều nguyên nhân khác có thể được xác định, dù có tỷ lệ nhỏ nhưng việc nhận diện và điều trị đúng nguyên nhân có ý nghĩa rất quan trọng. Một số trong những nguyên nhân đó có thể kể đến là viêm nội tâm mạc nhiễm trùng, bóc tách động mạch chủ, và xơ vữa cung động mạch chủ.

Đột quỵ do viêm nội tâm mạc nhiễm trùng là bệnh lý nặng, và điều trị rất khác biệt so với các nguyên nhân đột quỵ khác. Lấp mạch nhiễm trùng từ mảng sùi của viêm nội tâm mạc có thể gây ra nhồi máu não, tiến triển thành áp xe não, cũng có thể gây phình mạch nhiễm trùng với biến chứng xuất huyết não, xuất huyết khoang dưới nhện. Trị liệu quan trọng cơ bản nhất là kháng sinh mạnh, điều trị các biến chứng tim nếu có, và điều trị biến chứng thần kinh, có thể bao gồm kháng sinh kéo dài trong trường hợp có áp xe não, can thiệp nội mạch nếu phình mạch nhiễm trùng có ý nghĩa.

Phình bóc tách động mạch chủ là một cấp cứu tim mạch, có thể đòi hỏi phải phẫu thuật cấp cứu. Một số trường hợp đột quỵ có thể là biểu hiện đầu tiên hoặc rõ nhất của bóc tách động mạch chủ, do lấp mạch từ huyết khối nơi bóc tách, hoặc tắc mạch do bóc tách lan tới các động mạch nuôi não. Với đột quỵ do bóc tách động mạch chủ, thuốc tiêu sợi huyết là chống chỉ định, việc can thiệp nội mạch lấy huyết khối có thể thực hiện nhưng sẽ rất khó khăn và liên quan đến phân loại và mức độ của bóc tách động mạch chủ. Việc nhận diện sớm sự hiện diện của bóc tách động mạch chủ là yếu tố tiên quyết giúp đưa ra quyết định điều trị phù hợp, đặc biệt là phối hợp đa chuyên khoa để điều trị tốt nhất cho người bệnh.

Xơ vữa cung động mạch chủ là một trong những nguyên nhân hiếm gặp của đột quỵ. Bằng chứng xác thực và hướng dẫn điều trị chưa được rõ ràng. Khảo sát tìm xơ vữa cung động mạch chủ cần nằm trong bộ khảo sát tìm nguyên nhân trong những trường hợp đột quỵ nghi lấp mạch chưa rõ nguồn. Các khảo sát khả thi hiện tại bao gồm siêu âm tim qua thực quản và CT mạch máu. Điều trị chủ yếu hiện nay vẫn là thuốc chống kết tập tiểu cầu và statin, kèm theo là kiểm soát các yếu tố nguy cơ. Vai trò của kháng đông chưa được xác định, cần thêm các dữ liệu trong tương lai.